

Juli nieuwsbrief

Beste leensters, leners en andere belangstellenden,

De zomer komt met horten en stoten op gang en het is voor velen de tijd om op pad te gaan. Ook dit jaar zijn het vooral tentoonstellingen in eigen land, die ik tegen kwam. Je vindt ze verderop in de nieuwsbrief bij 'activiteiten'. En ook deze zomer zijn er weer heel veel nieuw verschenen boektitels, al dan niet gebonden aan zomer-lees-tips in kranten en tijdschriften. In de zomermaanden hebben mensen vaak meer vrije tijd en ruimte om te lezen, dus speelt de boekenbranche daarop in en komen er veel nieuwe boeken op de markt.

Er zijn daarentegen minder literaire activiteiten.

Wel kwam ik twee artikelen tegen met actuele onderwerpen:

*In **Het juk van jonge vrouwen** wordt een project besproken 'Een onzichtbare generatie op de arbeidsmarkt? Maak ze zichtbaar!' Daarin werkten Machteld de Jong en Peter Henk Steenhuis met jonge, hoogopgeleide vrouwen met een diverse achtergrond. Ze wilden inzicht krijgen over wat jonge vrouwen meemaken bij de overstap van het hoger onderwijs (hbo of universiteit) naar de arbeidsmarkt en hoopten aanbevelingen te kunnen doen aan het hoger onderwijs en werkgevers, omdat er nog altijd een grote kloof bestaat tussen het succes van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt. Aan het eind zijn hen een paar dingen opgevallen: de voorkeur van de vrouwen voor anonimiteit/onherkenbaarheid, angst voor de consequenties van het naar buiten brengen van hun verhaal, grote onzekerheid, het gevoel hebben niet op hun plek te zitten, veel switchen van studie vanuit de gedachte dat het elders beter zou zijn, teleurgestelde verwachtingen o.a. bij hun eerste baan, het missen van een stevig netwerk én het heel druk hebben. Het percentage jonge vrouwen met burn-outklachten steeg van 25 procent in 2020 naar 29 procent in 2022. En elk nieuw rapport is somberder. De verklaringen zijn telkens min of meer dezelfde: prestatiedruk, faalangst, perfectionisme en sociale media. De druk vanuit de samenleving en de snelheid waarmee wordt geleefd, leidt bij veel vrouwen niet tot geluk en het kunnen benutten van hun talenten, maar tot een gevoel van stress en falen, hetgeen ze vooral bij zichzelf zoeken en niet bij het systeem of de organisatie waarin ze werken. Het beeld en de verklaringen zijn herkenbaar en verontrustend. De conclusie van de onderzoekers is dat pas als wij, als maatschappij, werkelijke betrokkenheid gaan organiseren bij deze jonge vrouwen, verandering voor hen mogelijk zal worden.

Hele artikel: <https://www.trouw.nl/tijdgeest/waarom-lopen-zoveel-jonge-vrouwen-vast-op-hun-werk~ba76459d/>

*In beschrijft *Rianna van Oosterom* in een monoloog tegen de wc, waarin ze al kolvend is beland, haar ervaringen met de combinatie werk en borstvoeding. Ze doet dit al vier jaar en vraagt zich af waarom dat in Nederland zo'n beproeving is. Van weggestopt worden in een kelder, tussen de kapstokken, in de meterkast of de w.c. Ze zegt "na al bijna vier jaar onophoudelijk borstvoeding geven zou ik me een soort godin moeten voelen, een triomfantelijke Madonna met spuitende borsten zoals ze die vroeger op schilderijen verbeeldden, een heldin die haar baby's been- en nekrolletjes schonk en antistoffen om virussen te verslaan. Maar ik voel me een paria, weggestopt in een vies hok en ze begrijpt als geen ander waarom Nederland internationaal op de 90e plaats staat als het gaat om borstvoeding en beleid. Verreweg de meeste moeders die stoppen met borstvoeding waren van plan om het langer vol te houden. Twee derde is teleurgesteld dat dit niet is gelukt. Hoe komt dat? Echt niet alleen omdat ze gek gemaakt zijn door de borstvoedingsmaffia (waar ze niet toe behoort). Maar omdat het ze bij tijd en wijlen onmogelijk gemaakt wordt. En geheel aansluitend bij het beeld van de jonge vrouwen hierboven: niemand die het van haar vroeg, maar toch had ze het idee dat ze haar kolftijd moest compenseren. Ze werkte soms in de avonduren om maar niet achter te lopen op haar collega's. Ze had bij de terugkeer na kind 1 en 2 een enorme bewijsdrang om mee te draaien.

Ooit gaf een verpleegkundige haar de goede raad: als je langer borstvoeding wil geven, moet je al je schaamte overboord gooien en overal kolven. Dat is de enige manier waarop het lukt. Maar Rianne voelt zich er kwetsbaar onder. Veel vrouwen durven niet in het openbaar te voeden. Borsten mogen wel gezien worden als ze sexy en glimmend van de olie op een billboard staan, maar niet als ze melk geven. Hebben we de mannelijke blik geïnternaliseerd?, vraagt ze zich af. Dan komt ze bij haar conclusie: hameren op lang borstvoeding geven (het voedingscentrum zegt minstens 6 maanden) is hypocriet als vrouwen hiertoe niet goed in staat gesteld worden. Daardoor voelen de vrouwen die stoppen omdat het niet gaat, dat als falen. Terwijl het vaak niet hún schuld is. Ook dat sluit verontrustend aan bij het geschetste beeld van de jonge vrouwen in het artikel hierboven.

Rianne pleit voor een langere verlofperiode

Hele

artikel: <https://www.trouw.nl/tijdgeest/op-zoek-naar-een-kolfruimte-belandt-rienne-oosterom-31-alweer-op-de-wc-ik-voel-me-een-paria-weggestopt-in-een-vies-hok~b44c3ae9/>

Onlangs uitgebrachte titels

- In **Stemmen** roept Naomi Rebekka Boekwijt spannende vragen op over de grenzen van de therapeutische relatie. Net als in haar eerdere werk draait het in deze nieuwe 'psychiatrische' roman om de vraag of het mogelijk is om je aan een traumatische jeugd te ontworstelen. De hoofdpersoon, de 30-jarige Sis, wordt al sinds haar tienerjaren geplaagd door stemmen en wanen. Ze was altijd bang voor het 'stille geweld' van de twee workaholic-ouders die hun kinderen nooit aanraakten. Nu woont ze in een huis voor begeleid wonen, waar ze Hanne ontmoet, de eerste zorgverlener in lange tijd met wie het lukt om een vertrouwensband op te bouwen. Door het afwisselen van de perspectieven van Sis (ik-vorm) en Hanne (derde persoon) wordt duidelijk tegen welke dilemma's een hulpverlener aan kan lopen.

- Afgelopen jaren en ook dit jaar schrijft Daan Borrel heel actief over allerlei vrouwelijke onderwerpen. Eerst verscheen *Soms is liefde dit*, haar verhalende en persoonlijke essay over verlangen en seksualiteit; daarna (samen met Milou Deelen) *Krabben - van vrouw tot vrouw* over waarom vrouwen geneigd zijn elkaar genadeloos te veroordelen. Toen verscheen ook *Jaar van het nieuwe verhaal*, waarin ze de menstruatiecyclus leidend laat zijn voor een nieuwe betekenis van tijd, intimiteit en liefde. Eind april verzorgde ze de interviews voor *Baren buiten de box* van Bahareh Goodarzi, en nu is er haar eerste roman **De dragers**. Daarin zoekt ze middels drie heel verschillende vrouwen en in verschillende tijden naar wat dragen betekent: kinderen en het moederschap, maar ook de tijd waarin je leeft, het verleden en de toekomst.

- Christine Otten is schrijfcoach in de gevangenis. Zonder die ervaring had ze haar nieuwste roman **Als ik je eenmaal mijn verhaal heb verteld**, niet kunnen schrijven, zegt ze. Ze schrijft over universele thema's als 'kun je ontsnappen aan je achtergrond? Wanneer ben je een goed mens? Wat is vrijheid?' Ze laat Anir Achour aan het woord, een jonge man die in meerdere opzichten worstelt met wie hij is. Hij heeft 12 jaar in de gevangenis gezeten en 'binnen' ontdekt hij dat zijn seksuele- en genderidentiteit niet zo vastligt als hij dacht. Hij wil een nieuw leven beginnen maar botst op verwachtingen en vooroordelen in de buitenwereld en zijn familie. Hij ontmoet de vrijzinnige Emma die hem wil interviewen voor haar proefschrift over de relatie tussen maatschappelijke uitsluiting en criminaliteit. Hij wil vooral zijn verhaal vertellen en zoekt zielsverwantschap. De intieme band, die tussen hen ontstaat, ontspoor

gaandeweg. Anir raakt diep teleurgesteld en in verwarring. Hoe vindt hij een uitweg?

- *Ilse Josepha Lazaroms* gaat in haar autobiografische roman **Elders** verder waar haar debuut *Duet* uit 2021 ophield. Daarin vertelt de vrouw hoe ze zwanger wordt van een Amerikaanse muzikant met wie ze op een boot in een New Yorkse haven woont. Terwijl zij zich voorbereidt op de komst van hun dochter, verliest haar vriend zich in complottheorieën. Volkomen van hem vervreemd eindigt ze als alleenstaande moeder en besluit na een tijdje zich definitief ergens te vestigen. In slechts 133 pagina's gaat *Elders* vooral over alleenstaand moederschap, vrouw-zijn en je ergens echt thuis voelen.

Vertaalde romans

- Daarin neemt Laura 'Lolly' Willows na de dood van haar geliefde vader in 1902 keurig de rol op zich van de 'onmisbare' ongetrouwde tante van de familie: die van volledig afhankelijke, onbetaalde kinderoppas en huishoudster. Twintig jaar gaan voorbij: de kinderen zijn volwassen en Lolly besluit om in haar eentje naar een obscuur dorpje te verhuizen. Daar geniet ze onbekommerd en in alle vrijheid van een nieuw bestaan, totdat ze op een duivels geheim stuit. Het is het verhaal van een vrouw die in opstand komt tegen het leven dat de maatschappij voor haar heeft afgemeten, en het inruilt voor vrijheid en een uiterst onverwachte alliantie. En ineens tuimelt het in een bizarre, volmaakt heldere chaos.'

- *Ada d'Adamo* won postuum de Premio Strega met haar bijzondere roman **Als van lucht**. Het is haar eigen verhaal: een vrouw, woonachtig in Rome, voormalig balletdanseres, schrijfster en moeder van een zwaargehandicapte dochter. Haar schrijven is gericht aan haar dochter die niet kan spreken, niet kan lopen, niet ziet. Ze schrijft over haar liefde voor Daria, voor haar man en voor de dans, haar moeite, haar wanhoop. Ze zoekt naar hoe ze hiermee kan leven, en hoe ze haar dochter Daria, dan 16, kan helpen een zo goed mogelijk leven te leiden. Ze zoekt informatie, vindt andere moeders, en vindt manieren. Ada heeft borstkanker, maar juist die ziekte brengt haar dichter bij haar dochter. "Eerlijk en zonder zelfbeklag, maar ook met ironie en een nuchtere zelfspot."

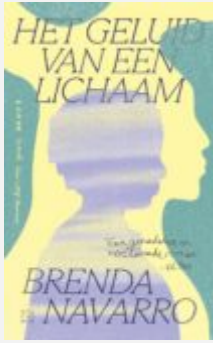

- De Duitse schrijfster *Julia Schoch* (Potsdam) begon in 2022 aan *Biographie einer Frau, das Vorkommnis (het vóórkomen)*. Het vertelt het verhaal van een auteur die bij een boekpresentatie een vrouw ontmoet die beweert dat ze dezelfde vader hebben. Dit incident is de aanleiding voor een bijzondere geschiedenis over het leven en de familierelaties van de hoofdpersoon. Dit eerste deel is niet vertaald, maar onlangs verscheen wel deel 2 in het Nederlands, **Het liefdespaar van de eeuw**. Daarin is een vrouw na vele jaren samenwonen vastbesloten om haar man te verlaten, maar ze is ook gebroken. Hoe is het zover gekomen? Er waren veel hoogtepunten: de vroege, extatische liefdesdagen op een universiteit in de DDR, en later de jaren met hun jonge kinderen. Maar er waren ook dieptepunten, momenten die de loop van hun leven veranderden. Kan men zeggen dat iets wat zolang heeft geduurd echt is mislukt?

"...van grote klasse. Julia Schoch toont zich niet alleen meester in het beschrijven van de herinnering, maar ook in het portretteren van samenleven." (Tzum)

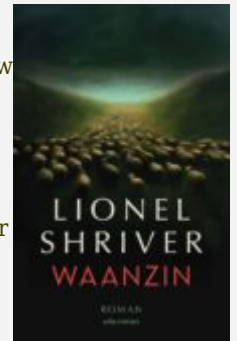
- *Rachel Cusk* maakt het lezers in haar nieuwe roman **Parade** niet makkelijk bij haar onderzoek naar de grenzen van de traditionele roman. Ze laat een carrousel aan levens zien, gaat voorbij aan identiteit en plot en draait de taal ondersteboven, alles met de bedoeling om een waar verhaal te vertellen over kunst, familie, moraliteit en seksualiteit. Halverwege zijn leven begint de kunstenaar G ondersteboven te schilderen. Uiteindelijk schildert hij zijn vrouw op die manier en maakt haar lelijk. Zijn schilderijen zijn een groot succes. In Parijs wordt een vrouw uit het niets op straat aangevallen. Haar belaagster vlucht, maar als ze wegrent kijkt ze nog één keer om, als een kunstenaar die afstand neemt van het doek. Wanneer een moeder sterft, kijken haar kinderen terug op haar leven; de verhalen die ze vertelde, de rollen die ze hun toebedeelde, de liefde die ze hun onthield. Haar dood is een vorm van vrijheid.

- Feministisch sociologe *Brenda Navarro* is geboren in Mexico-Stad, maar woont in Madrid, waar ze voor *El País* schrijft over ongelijkheid, racisme, seksisme en uitbuiting. Ook in haar tweede roman **Het geluid van een lichaam** zijn dat belangrijke thema's. Ze vertelt het verhaal van een vrouw die aan de hand van herinneringen aan een jeugd vol armoede en geweld probeert te achterhalen waarom haar broer zelfmoord pleegde. Samen groeiden ze op in Mexico-Stad bij hun opa en oma terwijl hun moeder in Spanje als huishoudelijke hulp werkte. Terwijl ze zelf nog een kind is, moet ze voor Diego zorgen. Diego is gevoelig, vrolijk, luidruchtig en impulsief, maar ook een jongen die wél zijn school zou afmaken, die zou ontsnappen aan de armoede en het geweld in Mexico. Dan neemt hun moeder hen mee naar een beter leven, naar Spanje. Een raar land waar ze niets van begrijpen en dat hen niet begrijpt. En een leven dat niet veel beter is dan thuis. Een illusie armer keert ze terug naar Mexico, met Diego... als as in een urn.

- "**Wanzin** begint als een komedie over ver doorgevoerde wakeness en verandert dan in een tragedie over vervolging, vriendschap en verraad, met een adembenemend slot", schrijft Yolanda Entius in Trouw over de nieuwste roman van , "die zich afspeelt in het nabije verleden dat Shriver gewoon herschreven heeft. Met een paar kleine aanpassingen heeft ze het begin van deze eeuw omgebouwd tot een dystopische variant ervan... met alleen die ene doctrine die, ingegeven door het verlangen dat iedereen gelijk zou (moeten) zijn, tot in het uiterste wordt doorgevoerd." Het pakt desastreus uit, in het bijzonder voor een docente Engels aan een universiteit, die allergisch is voor dogma's. Lionel Shriver "laat je huiveren, grinniken én nadenken".

Een aantal VPRO-boekentips:

- "De verhuizing van stad naar platteland is inmiddels een behoorlijk platgetreden pad in de letteren, maar dat neemt niet weg dat het een heerlijk onderwerp blijft. De Duitse *Jarka Kubsova* gaf er in **De erfenis van Abelke Bleken** een originele draai aan door de verhuizing van geografe Britta te koppelen aan de geschiedenis van boerin Abelke, die in dezelfde streek bijna vijf eeuwen eerder als heks op de brandstapel belandde. Britta, die haar wetenschappelijke carrière vaarwel heeft gezegd, voelt zich eenzaam in haar bestaan als huisvrouw en moeder, terwijl Abelke zich als alleenstaande, vermogende vrouw moet weren tegen mannen die het op haar bezit hebben voorzien. Als Britta bij toeval over haar bestaan hoort, begint ze in het verleden te graven. Lees vooral ook het interessante nawoord, want deze Duitse bestseller is gebaseerd op historische feiten."

- **Wachtruimte in de Atlantische Oceaan** van *Mona Høvring*: "Olivia is begin twintig en werkt in een metaalsmelterij die doet denken aan een 'Bijbelse vertelling over de hel'. Haar voeten groeien twee maten door het zware werk en het roet trekt in haar poriën. Ze kan niet loskomen van haar bezitterige moeder en vlucht daarom in een relatie met Kristian, die zo saai is dat ze tijdens de seks nauwelijks wakker kan blijven. Maar dan ontmoet ze Bé en erft ze onverwacht een klein vermogen en een groot huis in Reykjavik. een raadselachtige roman over een grillige jonge vrouw die de kans krijgt een nieuw leven op te bouwen, maar niet goed weet hoe."

- : "Gil heeft een vermogen geërfd en noemt zichzelf daarom een parasiet die overal tijd voor heeft. Dus heeft hij in de Amazone geholpen om een project voor biologische landbouw en ecotoerisme op te zetten, is hij vrijwilliger bij een opvangcentrum voor mishandelde vrouwen en schenkt hij ruimhartig aan goede doelen. Na zijn scheiding is hij in vijf maanden van New York naar Arizona gewandeld, waar hij geen mens kent maar in zijn nieuwe tuin geniet van de kolibries. Zijn voorzichtige vriendschap met de burens haalt hem uit zijn zelfverkozen isolement. Je kunt deze man, die geen andere ambities heeft dan deugdzaam te zijn, een beetje saai vinden maar je kunt hem juist daarom ook in je hart sluiten. Een ontroerende, verstilte roman over een man die probeert het goede te doen."

- : "Meneer en mevrouw Evans zijn gepensioneerd en zorgden de laatste jaren voor hun inwonende tante Flo. Na haar dood ontmoeten ze op vakantie in Italië een eenzame weduwe die door haar aangetrouwde nicht wordt gekoeioneerd. Ze sluiten vriendschap, maar als mevrouw Fingal de leegstaande kamer bij de familie Evans betreft, wordt al gauw duidelijk dat het met haar vrijheid is gedaan. In die weldadig vertrouwde sfeer van Britse tuitigheid ontvouwt zich tussen eindeloos veel kopjes thee en breipatronen een verontrustend drama waarin een oude, weerloze vrouw gevangen zit. *Celia Dale* doet met haar subtiele ironie en huiselijke horror denken aan Roald Dahl, Patricia Highsmith en Shirley Jackson. Een verrukkelijke psychologische thriller uit 1966 die volstrekt niet gedateerd aandoet, met een twist die je niet ziet aankomen."

- : "Twee echtparen en een diner, het is een beproefd recept voor drama. In deze Franse debuutroman staat de ziekelijk verlegen Claudia op een warme augustusavond in Parijs een pittige curry te bereiden voor de vrienden die haar geliefde Etienne heeft uitgenodigd. Hij zet al zijn charmes in om de ambitieuze zakenvrouw Johar ertoe te bewegen hem professioneel een kontje te geven, maar die heeft wel iets anders aan haar hoofd. Moet ze de hoge positie die haar eerder die dag is aangeboden wel of niet accepteren? Intussen is haar echtgenoot Rémi met zijn gedachten bij zijn minnares Manon. De broeierige spanning tussen dit viertal is bijna tastbaar terwijl hun geheimen tergend langzaam worden prijsgegeven. Een heerlijke pageturner vol drank en onderhuidse echtelijke ergernissen waar je in een avond moeiteloos doorheen vliegt."

- " 'Hot flush noir' is de benaming voor romans waarin de hoofdpersoon geplaagd wordt door opvliegers en andere overgangsgerelateerde ellende. Wie nu afhaakt, mist het zeer vermakelijke . Daarin maakt een 45-jarige semi-bekende kunstenaar (die enkele overeenkomsten vertoont met de auteur zelf) een roadtrip van Los Angeles naar New York. Maar ze strandt al na een half uur in een morsige motelkamer waar zich een complexe verhouding ontspint met de jongere Davey. Ineens beseft ze dat ze misschien wel interessant is, maar dat haar lust ongepast is. 'Ik nam hem serieus op een manier die hij niet gewend was - maar hij trok zich niet op me af.' Confronterend maar komisch menopauzeleed." En Daan Borrel schreef erover "... intiem, wat ongemakkelijk, atypisch en tegelijkertijd lekker om te lezen."

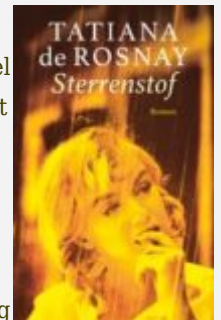

Een paar kortere besprekingen:

- In wat schrijven voor haar betekent. En dat heeft alles te maken met haar andere grote passie, die voor vogels. Ze vertelt over haar jeugd in onder meer Japan en Laos, en over een traumatische gebeurtenis op een strand in Bangladesh toen ze twaalf was. Dit meest persoonlijke en autobiografische boek verschilt van al haar vorige boeken, maar plaatst ze tegelijkertijd allemaal in een nieuw licht. "Een subtiel en verontrustend boek, een van haar mooiste" (Le Matin)

- In ontmoeten twee vrouwen elkaar onverwacht en raken bevriend: Pauline, een kamermeisje in het legendarische Mapes Hotel in Reno (Nevada) en Mrs Miller, oftewel Marilyn Monroe, die op dat moment in scheiding ligt met Arthur Miller. Ze is bezig met de opnames van wat haar laatste film zou worden, *The Misfits*. De roman geeft een kijkje achter de schermen van de filmopnames en een portret van Marilyn Monroe in haar laatste levensfase.

- **Deze vreemde bewogen geschiedenis** van de Amerikaanse Claire Messud vertelt over de lotgevallen van haar Frans-Algerijnse familie, die verscheurd wordt door oorlog en politiek en verspreid raakt over de gehele wereld. Het epische verhaal leidt je door de 20e eeuw, van het warme Algerije tot aan het besneeuwde Canada, met veel aandacht voor de personages en hun motieven. Het is 'een liefdevolle hommage aan gewone levens', én het boek dat ze altijd al had willen

schrijven.

- lijkt in eerste instantie een klassiek 'enemies-to-lovers' verhaal, maar is in de werkelijkheid veel meer dan dat. De crux wordt samengevat in: "liefde overwint alles, behalve dan geografie, en geschiedenis, en de hedendaagse socio-politieke realiteit". De Amerikaanse houdt een spiegel voor en laat nadenken over de huidige maatschappelijke en politieke realiteit.

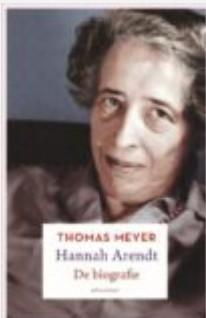
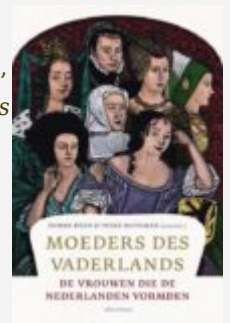
Poëzie

- De bundel **De mogelijkheid bestaat** is een samenwerkingsproject van dichteres *Eva Gerlach* en fotografe *Bianca Sijstermans*. Ze werkten als artist in residence twee weken in het laboratorium van de Universiteit Twente, voor hen een spannende plek vol experimenten. Op het raakvlak van kunst en wetenschap ontstond deze bundel met gedichten en foto's.

Non-fictie

- In de ontstaansgeschiedenis van Nederland en België, 'De Nederlanden', speelden naast mannen een reeks invloedrijke en machtige vrouwen een belangrijke rol. Ze waren actief bij het smeden van eenheid, het uitbouwen van netwerken, het beoefenen van diplomatie en het voeren van oorlogen. In *Moeders des Vaderlands* schrijven *Femke Deen* en *Ineke Huysman* over deze vrouwen, zoals landvoogdes Maria van Hongarije en stadhoudersvrouw Sophie Hedwig van Brunswijk, in de periode van de vroege Middeleeuwen tot het ontstaan van het koninkrijk der Nederlanden. Het zijn 18 portretten van Nederlandse en Belgische vrouwen die Nederland vorm gaven.

- Er is weer een nieuwe biografie over Hannah Arendt verschenen, *Hannah Arendt. De biografie*. Haar gezegde 'Ik geloof dat een denkproces altijd verbonden is met persoonlijke ervaring. Alle denken is nadenken, iets doordenken.' was voor *Thomas Meyer* leidraad voor zijn levensgeschiedenis van Hannah Arendt. Het is een uitbundig gedocumenteerde, feitelijke beschrijving geworden van haar leven en werk, van Koningsberg tot New York, van haar dissertatie over Augustinus tot de beschrijving en interpretatie van haar onvoltooide hoofdwerk *Het leven van de geest*. Een karakteristiek van haar was dat ze in haar denken en uitingen genuanceerd bleef. Niets is absoluut zwart, niets absoluut wit. Of het nou ging over het zionisme, the civil rights movement, feminisme. Mooi en actueel verwoord

in: <https://biografieportaal.nl/signalerings/het-actieve-leven-van-een-filosoof-biografie-van-hannah-arendt/> m

- In **Drie vrouwen** vertelt *Marie-Claire Melzer* de levensverhalen van *Corry Tendeloo*, *Charlotte Polak-Rosenberg*, *Willemijn Posthumus-van der Goot*, een vergeten generatie feministen die rond de jaren dertig van de 20e eeuw vocht voor gelijke rechten, gelijkwaardigheid en verworvenheden als betaald werk. De drie waren een echtscheidingsadvocate met een eigen praktijk, een doktersvrouw die zich inzet voor ongehuwde moeders en een journaliste met een agenda, totaal verschillende vrouwen, maar alle drie overtuigd feministe. Ze voerden slimme campagnes en wonnen geleidelijk aan invloed. Ze wisten zelfs de regering een halt toe te roepen als deze gehuwde vrouwen een arbeidsverbod wilde opleggen. Maar dan breekt de oorlog uit en lijken al hun inspanningen vergeefs te zijn geweest.

Artikel van Christien Brinkgreve in

Trouw: <https://www.trouw.nl/tijdgeest/werkende-vrouwen-golden-als-gevaar-voor-de-samenleving~b1dc351c/>

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten:

- In bibliotheek Neude een paar activiteiten:

*Op 1 juli is er een avond met Tatiana de Rosnay, rond haar nieuwste roman **Sterrenstof** (zie hierboven bij de vertaalde romans). De film waar het in de roman over gaat, *The misfits* zal aansluitend worden vertoond

*Op 3 juli wordt de onlangs in Nederland uitgebrachte film vertoond: . Sinds haar indrukwekkende debuut op 18-jarige leeftijd staat muzikante en activiste Joan Baez al meer dan zestig jaar op de planken. Drie filmmakers, Miri Navasky, Maeve O'Boyle en Karen O'Connor, brengen haar carrière en leven in archiefbeelden samen met de afscheidstournee van de nu 82-jarige zangeres. Joan Baez blikt openhartig terug op haar leven: van haar toewijding aan de burgerrechtenbeweging tot haar nauwe band met Martin Luther King en haar hartverscheurende relatie met Bob Dylan.

Meer info: <https://www.hoogt.nl/films/joan-baez-i-am-a-noise/>

*Op 16 juli is er weer een avond van de *Fellow Feminists* rond een voor mij nog onbekend onderwerp.

Meer info: <https://bibliotheekutrecht.op-shop.nl/2286/fellow-feminists/16-07-2024>

- T/m 15 september presenteert Stedelijk Museum Schiedam een overzichtstentoonstelling van de Deense kunstenares **Else**

Alfelt (1910-1974). Binnen de internationale Cobra-beweging verwierf *Else Alfelt* zich een geheel eigen plek door haar fascinatie voor de natuur en de kosmos. In kleurrijke en abstracte landschappen keren voor haar belangrijke motieven zoals de maan, de zon, bergen, rivieren, spiralen en andere natuurlijke elementen, veelvuldig terug. In Denemarken is haar werk bekend en geliefd, In Nederland nog niet. In de tentoonstelling **De eeuwigheid van de maan** zijn ruim vijftig schilderijen en aquarellen te zien uit de periode tussen 1945 en 1970. "De maan, de zon, de bergen, de rivieren, de ruimte, ze vertegenwoordigen allemaal de eeuwigheid voor mij [...]. - *Else Alfelt*"
Meer info: <https://stedelijkmuseumschiedam.nl/tentoonstelling/else-alfelt/>

- Tijdgenote van *Else Alfelt* was de Nederlandse kunstenares (1908-1966). Begonnen als tekenlerares behoorde ze zo'n 70 jaar geleden tot de top van de Nederlandse na-oorlogse kunstenaars en nam bijv. in 1953 deel aan de Biënnale van São Paulo. Vorig jaar was er rond deze tijd in Schiedam een tentoonstelling naar aanleiding van haar reis van Curaçao, die de juli-nieuwsbrief 2023. Nu is er, met als aanleiding dat haar kleinkinderen haar werk een goed onderkomen willen geven, t/m eind augustus bij kunsthandel Simonis & Buunk een tentoonstelling met ruim 50 van haar werken te zien en te koop. Frieda Hunziker was een vrouw die in een mannenwereld onverstoord haar eigen gang ging. Ze maakte vooral abstracte schilderijen, maar van het woord abstract wilde ze niets weten. Dat was 'te zeer identiek met steriel, dor en levenloos en is te koel berekenend', zo zei ze in een interview. Kunst moest menselijk blijven, gevoelens uitdrukken, vond ze.

Meer

info: <https://www.simonis-buunk.nl/friedahunziker/> en <https://www.simonis-buunk.nl/kunstenaar/frieda-hunziker/kunstwerken-te-koop/2513/>

- Museum de Pont is gewoon een beperkt aantal kunstenaars voor langere tijd te volgen en ervoor te kiezen om hun werk in de diepte te verzamelen, met de ambitie om nieuwe kunstenaars te introduceren. Zo introduceren ze ook de Franse kunstenares **Laure Prouvost**. Van haar is er nog t/m 18 augustus de tentoonstelling te zien **In the mist of it all. Above front tears**. "Haar werk heeft de Pont veranderd in een totaalkunstwerk. In een doolhof van gordijnen ontdek je een video over aanraking, in een nomadentent een film over migratie en in een wolk zien we sporen van vogels. De tentoonstelling raakt aan alle grote thema's van onze tijd. *Laure Prouvost* zal je niet de les lezen, maar laat je zelf ontdekken. Ze geeft je de ruimte om zelf een betekenis te vinden... een tentoonstelling om je aan over te geven." (kunstvensters.com)

Meer info: <https://depont.nl/tentoonstelling/laure-prouvost-24-februari-2024-18-augustus-2024>

- In Tilburg staat ook het textielmuseum. In de damastweverij ervan is een presentatie ingericht met de naam **Drogen met**

design. Het laat onze relatie met huishoudtextiel zien door de jaren heen. Het textiel was vaak eenvoudig van ontwerp en gericht op functionaliteit. Een van de eerste textielontwerpers die daar verandering in bracht is *Kitty van der Mijl (1908-2004)*. Na haar Bauhaus-opleiding begon ze een succesvolle handweverij, waar ze unieke ontwerpen voor o.a. gordijnen en meubelstoffen creëerde. Haar creatieve kracht lag in haar diepgaande weefkennis, waarbij ze experimenteerde met materialen en het mengen van kleuren. Hierbij verloor ze functionaliteit nooit uit het oog. *Vera Roggli* is een eigentijdse textielontwerpster uit Antwerpen. Ze wil een textielobject graag volledig begrijpen en ontdekken welke verhalen ze vertellen. In haar 'Thread by Thread'-project gebruikte ze een eenvoudige theedoek als mentor. Door de doek draad voor draad te ontleden, ontdekte ze de complexiteit van geweven structuren. Met deze

inzichten maakte ze 'portretten' op industriële weefgetouwen, waarbij ze haar kennis deelde die ze opdeed tijdens samenwerkingen met wevers, ambachtslieden en andere textielhelden achter de schermen.

Meer info: <https://textielmuseum.nl/tentoonstellingen/drogen-met-design>

- Deze zomer kun je in België twee grootschalige buitententoonstellingen bezoeken: **Triennale Brugge** en **Triennale Beaufort**. Twaalf internationale kunstenaars en architecten gaan tijdens Triennale Brugge op zoek naar de verborgen mogelijkheden van de stad, met als thema *Spaces of Possibility*. Hoe kan een door UNESCO beschermde historische stad zoals Brugge, waar niet-bouwen centraal staat, omgaan met verandering? Ook Beaufort24 kiest voor hedendaagse kunst, maar dan in het decor van de Vlaamse kust. Het uitgangspunt in deze editie is de plek. Nog tot begin november vind je er opvallende kunstwerken, die resoneren met unieke plekken langs de 67 kilometer lange Vlaamse kustlijn.

Meer info: <https://triennalebrugge.be/nl> (t/m 1 september) en <https://www.triennalebeaufort.be/nl> (t/m 3 november)

Bibliotheeknieuws:

- In juli zal de bibliotheek open zijn op de aangegeven tijden. En anders dan anders niet op zaterdag 20 juli, maar op zondag 21 juli.

Iedereen die wil komen rondkijken en/of boeken lenen en terugbrengen is van harte welkom.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Het verdriet van vrede van Chaja Polak, *Huizen van anderen* van Lore Segal, *Een klein detail* van Adania Shibli, *De aarde beeft* van Nadia Terranova, *De duivel danste op het water* van Aminatta Forna en *Lolly Willows* van Sylvia Townsend Warner.

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd:

- <https://vrouwenbibliotheek.nl/2024/06/19/het-verdriet-van-de-vrede-door-chaja-polak/>

- <https://vrouwenbibliotheek.nl/2024/06/26/biografie-van-de-baarmoeder-door-marlies-bongers-en-corien-van-zweden/>

- <https://vrouwenbibliotheek.nl/2024/06/16/dit-soort-kleinigheden-door-claire-keegan/>

- <https://vrouwenbibliotheek.nl/2024/06/04/virries-kinderen-door-rob-oudkerk/>

De leenbijdrage voor 2024 is vastgesteld op € 27,50. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Vanaf juli geldt een leenbijdrage van € 16,- voor de rest van het kalenderjaar. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op ons banknummer **NL18 RABO 0366 0430 05** ten name van **Stichting Es Scent o.v.v naam en 'leenbijdrage 2024'**. Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek, met een startbedrag van € 5,- per kalenderjaar. Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden en veel recensies; de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Maart (openings)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

✘ Maart is de maand van de jaarlijkse **Boekenweek**. Dit jaar wordt het de 80e editie, die plaats zal vinden van zaterdag 7 maart t/m zondag 15 maart. Het thema is uitdagend en veelzijdig, en het motto *Te gek voor woorden*. Als je gaat verdiepen in het onderwerp ontdek je dat veel boeken iets met gekte behandelen, talloze fascinerende hoofdpersonen die afwijken van de norm. Vaak op een onschuldige manier, maar ze kunnen ook tot waanzin gedreven worden of werkelijk lijden aan het leven, tot psychopaten met duistere neigingen toe. Blijkbaar biedt de 'waanzin' schrijvers veel inspiratie, en het geeft hen ook de mogelijkheid om een wereld die afwijkt van de norm zichtbaar en invoelbaar te maken door deze van binnenuit te beschrijven. Ze kunnen vanuit verschillende perspectieven allerlei aspecten van de menselijke geest laten zien. Hun werk biedt daarmee een welkome verruiming van onze ideeën over wat normaal is van en onze in hokjes denkende neiging.

Te gek voor woorden is ook de titel van de boekenweekbundel, een kadootje van de gezamenlijke openbare bibliotheken aan hun leden. Hierin nemen prominente Nederlanders de lezer mee op reis naar hun meest waanzinnige ervaring, en ook ontbreken de vertrouwde boekentips niet. Er zijn bijdragen van o.a. *Christine Otten*, *Inez Weski*, *Marly van der Velden* en *Myrthe van der Meer*, van wie deze week een nieuwe titel is verschenen, een "psychiatrische" roman, *UP*.

In het kader van de Boekenweek organiseert Savannah Bay op vrijdagavond 13 maart een avond over de gekte in het werk van **Virginia Woolf**. O.a. *Sarah Meuleman* zal te gast zijn. Ze zal spreken over haar debuutroman die deze maand is uitgekomen, *De zes levens van Sophie*, een meeslepend verhaal over twee opgroeiende meisjes die alles met elkaar delen. Op een avond na een dorpsfeest verdwijnt een van de twee, Sophie. Achttien jaar later woont het andere meisje, Hannah, in New York en besluit een biografie te maken over beroemde vrouwelijke schrijvers wier levens opvallende parallellen vertonen. Eén van hen is Virginia Woolf. Hannah's zoektocht naar de vrouwen roept vragen op die Hannah lang heeft verborgen en te maken hebben met wat er met Sophie is gebeurd die laatste nacht. Tijdens de avond zullen er nog andere bijdragen zijn rond het thema en levende muziek. Meer

info: http://www.savannahbay.nl/index.php?agenda_id=252&pageid=7

Zoals altijd tijdens de boekenweek zijn er overal in het land, in boekhandels en bibliotheken allerlei literaire activiteiten. Je kunt ze o.a. vinden op: <http://www.boekenweek.nl/activiteiten/index.html>

Speciaal aanbevolen

Vanaf 28 februari is in het Gemeentemuseum Den Haag een grote overzichtstentoonstelling te zien van de

✘ Belgische **Berlinde De Bruyckere**. De tentoonstelling draagt de naam *Sculptures en Drawings 2000 – 2014* en was al eerder te zien in het S.M.A.K. in haar woonplaats Gent. *Berlinde de Bruyckere* is vooral bekend van haar installaties en beeldhouwwerken. Ze houdt zich vooral bezig met het menselijk lichaam en toont daarvan m.n. de kwetsbaarheid, de vergankelijkheid en de eenzaamheid. Haar vroegere werk heeft ze vooral gemaakt met textiel, het waren een soort dekenmensen, kwetsbare, gehavende figuren met dekens over hun hoofd, wat zowel beklemming als een soort bescherming weergaf. Later is ze met was gaan werken. Ze boetseert er vervormde lichamen mee, op een kern van epoxymetaal, bedekt met wol en vaak zonder hoofd. Naast het menselijk lichaam zijn bomen en paarden voor haar belangrijke symbolen, om als metafoor te dienen voor dood, vergankelijkheid en intens menselijke gevoelens. Met haar sculpturen probeert *Berlinde de Bruyckere* de toeschouwer opnieuw gevoelig te maken voor het diepmenselijke tijdloze lijden dat over de hele wereld vergelijkbaar is. Ze laat mensen kijken en letterlijk stil staan bij haar werken. Ze noemt zichzelf een spons, open voor wat er zich voordoet in haar omgeving en in de wereld, en ze vertaalt de wonden die ze ziet en voelt in beelden. Haar beelden en installaties roepen vervolgens liefkozing en troost op, maar ook angst en geweld. Ze zorgen regelmatig voor controverses.

Het uitgangspunt van de huidige tentoonstelling vormt de sculptuur *Kreupelhout*, een beeld van een omgevallen boom ✘ met kapotte takken die liefdevol omzwachteld en verzorgd zijn. *Berlinde de Bruyckere* had het kunstwerk gemaakt voor de Biënnale in Venetië (2013). Ze had de Zuid-Afrikaanse schrijver J.M. Coetzee als haar curator gevraagd, om woorden te kunnen geven aan waar ze mee bezig was. Nu heeft ze *Kreupelhout* voor de huidige tentoonstelling bewerkt. "Gent is Venetië niet", zo verklaart ze dat, "in dialoog met de omgeving waar het werk komt te liggen wil ik het beeld opnieuw

creëren". Helaas is het niet te zien in het Haagse gemeentemuseum omdat het te groot is (16m lang), en verhuist het naar het Kunsthaus in Bregenz. Maar er blijven nog genoeg indringende beelden over om te gaan bekijken van deze indrukwekkende kunstenaars!

Meer informatie over de tentoonstelling en meer van en over Berlinde de Bruyckere, o.a. een interview bij radio-kunststof (25/2):

<http://www.gemeentemuseum.nl/tentoonstellingen/berlinde-de-bruyckere-0>

<http://cobra.be/cm/cobra/kunst/1.2121224>

<http://hildevancanneyt.blogspot.nl/2012/10/interview-met-berlinde-de-bruyckere.html>

http://www.radio1.nl/kunststof?npo_cc_skip_wall=1&npo_cc=na&npo_rnd=792878512

Onlangs uitgebrachte titels:

✘- Hierboven al even aangehaald, de nieuwe 'psychiatrische' roman **UP** van *Myrthe van der Meer*, haar derde. In 2012 verscheen haar debuut **PAAZ**, de plaats waar ze met een zware depressie een aantal maanden was opgenomen na een burn out. Ze beschreef haar ervaring van die tijd, een zoektocht door de absurde wereld van een psychiatrische kliniek met alle regels, pillen, diagnoses, en de uitgang. Na die tijd volgde ze vrijwillig een programma in een psychotherapeutische kliniek om uit te zoeken waarom ze destijds in een crisis belandde. Ze krijgt de diagnose manisch depressief. **UP** begint op de laatste dag vlak voor het afsluitende gesprek met de psychiater. Hij blijkt verdwenen, de vervanger weet van niets en voor het einde van de dag is weer opgenomen op de Paaz. Dat moet een vergissing zijn, want ze is niet ziek. Hoofdpersoon Emma gaat weer op zoek naar een verklaring en komt vooral haar eigen innerlijk tegen.

- Voor haar nieuwste roman **Weerwater** verbleef *Renate Dorrestein* een paar maanden in Almere, de plaats waar het verhaal zich afspeelt. Er heeft een wereldwijde ramp plaats gevonden en alleen Almere is gespaard gebleven. Op een paar honderd ontsnapte gevangenen na zijn alle overlevenden vrouwen. Samen moeten ze een nieuwe maatschappij gaan inrichten. Langzaam hervindt de ontredderde gemeenschap haar evenwicht weer. Dan is er opeens een baby, waar komt die vandaan? Het lijkt weer een echt *Renate Dorrestein* verhaal te zijn. ✘

✘- **De blauwe draad** is de 20e roman van de Amerikaanse schrijfster *Anne Tyler*, en weer zijn de critici enthousiast. Ze portretteert drie generaties van één familie die, niet geheel vrijwillig, samen onder één dak gaan wonen. Ze geeft een geweldig inzicht in de dynamiek van een familie en haar psychologie is sterk.

- De veelgeprezen Engelse schrijfster *Julia Blackburn*, bekend van romans en non fictie, was getrouwd met een Nederlandse beeldhouwer. Hij overleed ✘

eind 2013. Ter nagedachtenis aan hem schreef ze **Fluisteringen over liefde, smart en spreuwen**, een tweetalig boekje met 33 gedichten. Het is een ode aan het leven en een bespiegeling op het overlijden van haar geliefde, en mooi geïllustreerd met spreuwen kleurenfoto's. Mooi artikel erover:

<http://meandermagazine.net/wp/2015/01/we-waren-samen-geweest/>

Activiteiten in Utrecht en omgeving:

✘- Op 10 maart speelt in de Stadsschouwburg **Geen gewoon Indisch meisje**. In 1983 brak *Marion Bloem* door met haar roman met de gelijknamige titel, over een meisje dat worstelt met het besef dat ze zichzelf, haar verleden en haar culturele achtergrond altijd heeft verloochend. Het boek is een klassieker en nog even krachtig als destijds. *Marion Bloem* heeft het verhaal bewerkt tot een muzikale theatervoorstelling en met begeleiding van een gitarist roept ze de Indische familie uit haar boek tot leven. Meer

info: http://www.stadsschouwburg-utrecht.nl/voorstellingen/9435/marion_bloem_en_erwin_van_ligten/geen_gewoon_indisch_meisje/

- **Dansen op het glazen plafond** heet de wervelende voorstelling die op 13 maart in Tivoli Vredenburg te zien is. "Een unieke bundeling van sterke vrouwen die hun talent vol elan en met overtuiging viëren tijdens een verrassende en veelkleurige avond van alternatief variété met diepgang. Van hilarische column tot abstracte poëzie en van stand-up-comedy tot poëtisch verhaal. Van klassiek strijkje tot heftige rock en van hedendaagse harpmuziek tot swingende jazz.... ✘

...Met open geest en open ogen bieden we vergezichten en een poëtische kijk en dansen we op het glazen plafond." Meer info: https://www.tivolivredenburg.nl/nl/agenda/detail/1241/Dansen_op_een_glazen_plafond

✘- Op 17 maart vertoont Het literatuurhuis de documentaire **Life is bearable. At times (2010)** over de Poolse dichteres en Nobelprijswinnares (1996) **Wisława Szymborska**. De filmmaker is er in geslaagd met haar op reis te gaan naar

Ierland en Nederland, en bekende liefhebbers van haar werk spreken over de bijzondere kwaliteiten van haar werk. Wisława Szymborska vertoonde zich zelden in het openbaar en had een hekel aan interviews en promotie-optreden. Er zijn slechts twee filmportretten van haar gemaakt. Het andere met dezelfde titel als haar bundel verzameld werk, *Einde en Begin*, is gemaakt door de Nederlander John Albert Jansen en online nog te vinden (Het uur van de wolf). Meer info: <http://www.hetliteratuurhuis.nl/agenda/664/>

- T/m 2 mei is in Wiels, centrum voor hedendaagse kunst in Brussel, de bijzondere tentoonstelling **Body Talk** te zien, over het (m.n. zwarte) vrouwelijk lichaam. Het is een groepstentoonstelling van zes kunstenaressen uit verschillende delen van Afrika. Ze gebruiken hun eigen lichaam om iets te laten zien of om iets te onderzoeken, vooral op het gebied van seksualiteit en feminisme. Meer

info: <http://www.wiels.org/nl/exhibitions/668/Body-Talk-feminisme-seksualiteit-en-het-lichaam-in-het-werk-van-zes-Afrikaanse-kunstenaressen>

- Vanaf 5 maart draait in verschillende filmtheaters **Stand by your president**, het laatste jaar van *Sandra Roelofs* als first lady van Georgië. In 2004 werd haar man Mikheil Saakashvili gekozen tot president en vanaf het begin was Sandra Roelofs actief als presidentsvrouw. Dit zal met allerlei problemen onderweg duren tot in 2012. De film volgt haar tijdens haar laatste jaar, in Georgië in haar officiële functie, met haar man en kinderen thuis en op bezoek bij haar ouders in Terneuzen. Meer info: <http://standbyyourpresident.nl>

Bibliotheek-nieuws

- Sinds kort staat **onze catalogus online!** Voor ons een mijlpaal waar we heel blij mee zijn, een jaar nadat de vernieuwde website het web op ging. Met veel dank aan Jonna! Op dit moment staan er 4.500 boeken in. Dat zijn ze nog lang niet allemaal. Langzaamaan zullen we meer boeken en allerlei gegevens over de boeken aanvullen. Elke vrijdagmiddag zijn een aantal mensen in de bibliotheek bezig met het catalogiseren. Dan zijn we gelijk ook open en kan iedereen binnenlopen om onze boeken in levende lijve open te slaan en te lenen en lezen.

- Regelmatig blijkt dat de vrouwenbibliotheek weinig bekend is in de stad (en daarbuiten), en daarnaast dat zodra mensen binnen stappen ze enthousiast zijn over de ruimte en de collectie. Graag zouden we daar verandering in brengen met meer **PR**. Wie zou ons daarbij willen helpen? Met het maken van een folder, meer bekendheid via sociale media of anderszins? Of met het in mailchimp omzetten van onze nieuwsbrief? Als je er meer over wilt weten of je aan wilt melden, kun je contact opnemen via info@vrouwenbibliotheek.nl of 06-48498545.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Medeweten Antjie Krog, *Galgenveld* en *Ijskoud* van Isa Maron, *Het geheim der eersten* van Henriëtte Hemmink, *Etta & Otto & Russell & James* van Emma Hooper

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd:

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/02/04/als-padden-schreeuwen-door-lieneke-dijkzeul/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/02/12/op-reis-met-hillary-clinton-door-kim-ghattas/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/02/21/de-kindertrein-door-christina-baker-kline/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/02/25/het-geheim-van-de-eersten-door-henriette-hemmink-2/>

De leenbijdrage voor 2015 is opnieuw vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van Stichting Es Scent o.v.v. naam en 'leenbijdrage 2015'. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via. Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 28 februari 2015